
Vergaderjaar 2020–2021

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

CA

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 september 2020

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Algemene Zaken van 22 september 2020.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

Europese Raad 24–25 september

Vanwege quarantaine van de Voorzitter van de Europese Raad, Charles Michel is de buitengewone Europese Raad van donderdag 24 en vrijdag 25 september een week uitgesteld naar donderdag 1 en vrijdag 2 oktober. Belangrijkste punt van discussie aangaande de Europese Raadsconclusies¹ voor de Interne Markt betrof het punt van strategische autonomie. Enerzijds was er een groep van lidstaten die strategische autonomie van de EU als prioriteit bepleitte. Anderzijds was er een groep lidstaten, waaronder Nederland, die het belang van een open economie benadrukte, waarbij strategische autonomie een middel en geen doel is. Ook benadrukte Nederland het belang van structurele hervormingen als essentieel voor duurzaam economische herstel en versterking van de weerbaarheid van de EU. Dit is voor Nederland een sleutelvoorwaarde uit het in juli overeengekomen herstellepakket.

Met betrekking tot de ER-conclusies aangaande Digitaal liepen de interventies op inhoud sterk uiteen. Nederland bracht op dat de EU de digitale transitie prioriteit moet geven en de kansen moet benutten om het concurrentievermogen te versterken. De EU dient door investeringen en het scheppen van de juiste kaders en prikkels van digitale sleuteltechnologieën haar technologische kracht te versterken. Dit vergt samenwerking met stakeholders en geen *top-down*-benadering. Daarnaast benadrukte Nederland dat fundamentele rechten en gedeelde EU-waarden die *offline* gelden, ook *online* moeten gelden.

Bij de buitenlandpolitieke punten spraken veel lidstaten inzake Turkije hun steun uit voor Cyprus en Griekenland. Nederland benadrukte het belang van de-escalatie en herhaalde zijn steun aan de inzet van Hoge Vertegenwoordiger Borrell en Duitsland hierin. Ook bepleitte een groep lidstaten het bespreken van Wit-Rusland en de situatie van de Russische politicus Alexei Navalny op de Europese Raad. Voor meer informatie over de Nederlandse interventie op de buitenlandpolitieke onderdelen van de Europese Raadsagenda verwijst het kabinet naar het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 21 september jl.

Toekomstige relatie EU-VK

Tijdens de bijeenkomst van de Raad Algemene Zaken deelde de EU-hoofdonderhandelaar Michel Barnier zijn visie op de onderhandelingen over het toekomstig partnerschap. Tevens zette Vicepresident van de Europese Commissie Maroš Šefčovič zijn visie uiteen op de ontwikkelingen rondom de implementatie van het terugtrekkingsakkoord. De publicatie op 9 september jl. van het wetsvoorstel *Internal Market Bill* door de Britse regering was verrassend en zeer zorgwekkend. Het wetsvoorstel bevat passages die de Britse regering de mogelijkheid geven maatregelen te nemen die in strijd zouden zijn met een aantal onderdelen van het Protocol Ierland/Noord-Ierland uit het terugtrekkingsakkoord. Met de publicatie van dit wetsvoorstel wordt het vertrouwen ondermijnd dat nodig is om tot een ambitieus akkoord over het toekomstig partnerschap te komen. In een spoedzitting van het Gemengd Comité op 10 september jl., het geëigende forum om over de implementatie van het terugtrekkingsakkoord te spreken, heeft de EU het VK opgeroepen de onderdelen van het wetsvoorstel in te trekken of aan te passen die het terugtrekkingsakkoord schenden. Het VK lijkt echter de parlementaire behandeling van dit wetsvoorstel door te zetten. Op maandag 28 september vindt de

¹ ST 10508/20, beschikbaar op *delegates portal*

volgende bijeenkomst van het Gemengd Comité plaats, waar wordt gesproken over de effectieve implementatie van het terugtrekkingsakkoord en waar de EU de zorgen over het Britse wetsvoorstel wederom zal aankaarten.

Ondanks deze zorgwekkende ontwikkelingen blijft de EU kalm en vastberaden inzetten op een ambitieus akkoord met het VK over de toekomstige relatie, gebaseerd op de uitgangspunten en brede belangen van de EU. De Raad benadrukte de onverminderde steun voor en vertrouwen in EU-hoofdonderhandelaar Barnier en het belang van behoud van de EU-eenheid. Ook stond de Raad stil bij het feit dat er nog maar weinig tijd voor de onderhandelingen over het toekomstig partnerschap is en alle aandacht daarop gericht zou moeten zijn. De onderhandelingen met het VK gaan dan ook onverminderd door. De eerstvolgende onderhandelingsronde vindt plaats in de week van 28 september en in de tussentijd vinden gesprekken plaats tussen de onderhandelingsteams van het VK en de EU. Tot slot benadrukte de Raad het belang om voorbereid te zijn op alle mogelijke scenario's, inclusief een scenario waarin een beperkt akkoord of helemaal geen akkoord met het VK tot stand komt aan het einde van de overgangperiode. Conform de inzet van Nederland en andere lidstaten heeft de Europese Commissie aangegeven bereid te zijn hierbij een coördinerende rol te vervullen en daaraan de komende weken invulling te geven tegen de achtergrond van de voortgang in de onderhandelingen. Nederland heeft nog eens benadrukt dat de relatie met het VK ongeacht de uitkomst van de onderhandelingen in diepte en intensiteit zal afnemen en dat alle stakeholders (burgers, bedrijven, instellingen en (mede)overheden) in alle lidstaten zich daar op moeten voorbereiden.

COVID-19: EU-coördinatie

Op basis van een voortgangsrapportage² van het Duitse voorzitterschap sprak de Raad over een gecoördineerde aanpak van de beperkingen van het vrij verkeer binnen de Unie als gevolg van de COVID-19-pandemie, mede op basis van een Commissievoorstel voor een raadsaanbeveling³. De kabinetsappreciatie van dit voorstel zal binnenkort met Uw Kamer worden gedeeld. Uit de discussie bleek dat het voortgangsrapport van het voorzitterschap breed werd gesteund door de lidstaten, waarbij deze zich bewust toonden van de urgentie van het onderwerp en de noodzaak eenduidig en helder te communiceren richting *stakeholders* over de maatregelen die in dit verband worden genomen. Veel lidstaten benadrukten dat het in deze discussie nodig is een balans te vinden tussen coördinatie enerzijds en flexibiliteit voor lidstaten anderzijds. Het voorzitterschap gaf aan deze discussie spoedig te willen afronden. Het kabinet zal Uw Kamer op de hoogte houden van de voortgang in deze discussie.

Artikel 7-procedures Polen en Hongarije

De Europese Commissie gaf een actuele stand van zaken met betrekking tot de bestaande zorgen over het respect voor de Uniewaarden in Polen en Hongarije. De Europese Commissie merkte op dat deze helaas nog altijd voortduren, en noemde daarbij onder meer een aantal Hofuitspraken die reeds gedaan zijn of nog verwacht worden. Het Voorzitterschap concludeerde dienovereenkomstig. Bij de daaropvolgende interventies onderstreepte een aantal lidstaten dat de artikel 7-procedure daarom voortgezet dient te worden. Namens de Benelux riep Nederland beide

² ST 10787/1/20 REV1

³ https://ec.europa.eu/info/files/proposal-council-recommendation-coordinated-approach-restriction-free-movement-response-covid-19-pandemic_nl

landen op om zo spoedig mogelijk aan de zorgen tegemoet te komen, en wees op het belang dat de Raad wederom hoorzittingen houdt. Ter illustratie refereerde Nederland ten aanzien van Polen verder aan de recente opschorting van overleveringen aan Polen door de Internationale Rechtshulpkamer van de Rechtbank Amsterdam (IRK). Dit maakt duidelijk dat erosie van de rechtsstaat in één lidstaat directe gevolgen kan hebben voor andere lidstaten, en dat de Unie en de lidstaten een gezamenlijk belang hebben om de rechtsstaat te bevorderen en waar nodig handhavend op te treden.

Wetgevingsprogrammering

Het voorzitterschap gaf aan dat in de RAZ alleen een korte presentatie van het wetgevingsprioriteiten van de Europese Commissie voor het komende jaar was voorzien. In Coreper zal een meer diepgaande discussie over het Commissie werkprogramma volgen, zodra dit uitkomt, naar verwachting rond 20 oktober.

Vicevoorzitter Šefčovič verwees naar de *letter of intent*⁴ die de Europese Commissie naar het Europees parlement en het voorzitterschap heeft gestuurd. Leidend thema voor de werkzaamheden van de Europese Commissie voor het komende jaar is: hoe de gezondheidscrisis aan te pakken en hoe de negatieve gevolgen van deze crisis voor de economie te ondervangen alsmede het realiseren van een groene en digitale transitie. Šefčovič noemde vervolgens enkele concrete voorstellen uit het programma, waaronder de herziening van het EU-mededingingsbeleid en het voorstel voor oprichting van een agentschap voor biomedisch onderzoek en ontwikkeling (BARDA). Ook wees hij op het feit dat de Europese Commissie haar wetgevingsprogramma voor dit jaar als gevolg van de coronacrisis heeft moeten aanpassen. Als gevolg daarvan zijn enkele voorstellen voor 2020 vertraagd. Zo kwam het Migratiepact woensdag 23 september jl. uit in plaats van vóór de zomer, zoals eerder was voorzien.

Op donderdag 24 september overlegde de Europese Commissie met de voorzitters van de verschillende comités in het Europees parlement over haar plannen voor de komende jaren in het kader van de meerjarige programmering. Het idee is dat het Europees parlement, Europese Raad en Europese Commissie uiteindelijk een gezamenlijke verklaring hierover aannemen en daarin de prioriteiten van de EU voor de komende 5 jaar vastleggen.

Šefčovič noemde aan einde van zijn presentatie dat de Europese Commissie werkt aan een prototype voor een *resilience dashboard*, dit ten behoeve van het eerste *strategic foresight* rapport⁵ van de Commissie. Zodra dit gereed is, zal de Europese Commissie het rapport hierover naar alle lidstaten sturen. Tot slot kondigde Šefčovič aan dat de Europese Commissie voornemens is in november een conferentie te organiseren over *strategic foresight*.

MFK

Het voorzitterschap rapporteerde over de recente trilogie met het Europees parlement en de Europese Commissie over het Meerjarig Financieel Kader voor 2021–2027 (MFK) en het Eigenmiddelenbesluit (EMB). Goedkeuring van het Europees parlement (met meerderheid van zijn leden) is nodig voordat de Raad (met unanimitieit) de

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/state_of_the_union_2020_letter_of_intent_en.pdf

⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report_en

MFK-Verordening definitief kan vaststellen (artikel 312 VWEU). Voor het EMB geldt dat deze na raadpleging van het Europees parlement (artikel 311 VWEU) ter goedkeuring aan de lidstaten wordt voorgelegd. Op 16 september jl. stelde het Europees parlement zijn advies over het EMB vast.⁶

Ten aanzien van het MFK constateerde het voorzitterschap dat er sprake is van voortgang, maar dat om overeenstemming te bereiken de komende weken verder overleg nodig is. Het voorzitterschap riep op tot compromisbereidheid van alle partijen en wees tegelijkertijd op de delicate balans van de overeenstemming die de Europese Raad van 17–21 juli jl. bereikt had. Van de wensen die het Europees parlement naar voren heeft gebracht, was de inschatting van het voorzitterschap dat een juridisch bindende conditionaliteit op het gebied van rechtsstatelijkheid voor het Europees parlement prioriteit is. Daarnaast zet het Europees parlement in op o.a. een grotere rol bij het herstelinstrument, meer middelen voor prioritaire programma's, waaronder klimaat en Horizon Europe en een juridisch bindende tijdlijn voor de invoering van nieuwe eigen middelen.

Ook voor Nederland is een sterke en effectieve conditionaliteit t.a.v. rechtsstatelijkheid een essentieel onderdeel van het totale eindresultaat. Wederzijds vertrouwen tussen lidstaten en hun respectievelijke rechtsstelsels is het fundament voor Europese samenwerking en effectief instrumentarium is nodig om dat te kunnen beschermen. En marge van de Raad Algemene Zaken heeft Nederland verschillende lidstaten aangespoord om zich uit te spreken voor een sterke, effectieve conditionaliteit t.a.v. rechtsstatelijkheid. Nederland en diverse andere lidstaten benadrukten dan ook het belang van een directe koppeling tussen de ontvangst van EU-middelen en de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen en van een effectieve besluitvormingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid in de Raad. Meer middelen voor prioritaire programma's is voor Nederland aanvaardbaar op voorwaarde dat dit niet gepaard gaat met een verhoging van het totale vastleggingenplafond voor het MFK 2021–2027. Een juridisch bindende tijdlijn voor de invoering van nieuwe eigen middelen is voor Nederland niet aanvaardbaar.

Verschiedende lidstaten benadrukten dat het MFK en het herstelinstrument onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ze pleitten er ook met klem voor alle procedures zo snel mogelijk te voltooien, zodat de lidstaten en regio's die door de COVID-19-pandemie getroffen zijn, geholpen kunnen worden en de nieuwe programma's op tijd van start kunnen gaan. Ook de Europese Commissie drong aan op snelle besluitvorming en behoud van flexibiliteit voor onvoorziene uitgaven.

Het voorzitterschap ging niet inhoudelijk in op eventuele aangepaste voorstellen noch op een concreet tijdpad voor het vervolg van de trilogie. Voor het voorzitterschap zijn de conclusies van de Europese Raad van 17–21 juli jl. hiervoor de leidraad.

⁶ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0220_EN.html